

De Ig Nobelprijs

onwaarschijnlijke oplossingen voor taaie problemen

Het proefschrift (1979) van uw auteur begint met een citaat van professor Prlwytzkofski, de verstrooide professor in Marten Toonders verhaal 'De Mob-beweging' uit 1970: "Als wetenschappelijker moet men open staan voor onmogelijkheden wanneer men der waarheid vinden wil".

Tekst: Albert C.M. Weijman, KAD

Comfortabele gewoonten

Als vakman moet men openstaan voor onwaarschijnlijkheden wanneer men taaie problemen wil oplossen. Zo kun je het citaat van Toonder anno 2016 ook formuleren. Denken en werken langs gebaande wegen leidt tot routine en routines leiden tot efficiëntie. Efficiëntie, daar houden economen van. Maar routine leidt uiteindelijk tot automatisme, tot verveling en tot sleur. Ook vaak tot verlies. Ondernemers houden daar niet van. En toch. Wanneer iemand met een nieuw idee aan komt zetten is de reactie binnen bedrijven niet zelden: "Dat is onmogelijk". Dit is best wel een logische reactie, want een comfortabele gewoonte dreigt te worden vervangen door iets nieuws. Of gangbare rolpatronen worden doorbroken. De overgang van de aloude ongediertebestrijding naar duurzaam plaagdierbeheer roept praktische vragen op en brengt soms onzekerheid.

Uitreiking van de Ig Nobelprijzen in het Sanders Theatre van de Universiteit van Harvard.

Foto: Jeff Dlouhy (CC BY 2.0)

Ig Nobelprijs

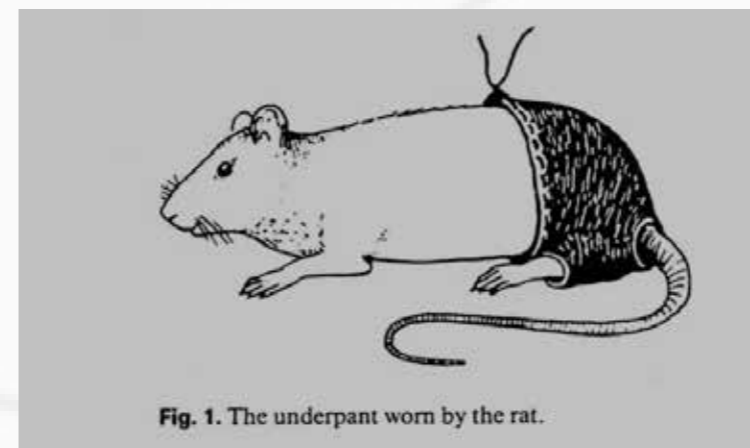
Om als onderzoeker Nobelprijswinnaar te kunnen worden moet een mens talentvol en volhardend zijn. Een zeer recent voorbeeld is de Nederlandse scheikundige Ben Feringa die in oktober 2016 de Nobelprijs voor chemie ontving. Nobelprijswinnaars moeten over een goed netwerk beschikken. Ook het geluk moet aan zijn of haar kant staan. Voor baanbrekende vakmensen werkt dat niet anders.

Voor wetenschappers bestaat er een alternatief: de Ig Nobelprijs. In 1991 werd de prijs ingesteld door Marc Abrahams, de uitgever van het tijdschrift *The Annals of Improbable Research*. De Ig Nobelprijs belooft onderzoek dat "eerst aan het lachen maakt en daarna aan het denken zet". De Ig Nobelprijs viert het ongewone, eert de fantasierijkdom en is aanjager van de belangstelling voor de wetenschap. Langs ongebruikelijke wegen ontstaan vaak nieuwe inzichten of oplossingen voor taaie problemen. Of doorbraken binnen vastgeroest denken.

De jaarlijkse uitreiking van de prijzen is even bijzonder als de gelauwerde onderzoeken zelf. De plaats van samenkomst is de prestigieuze Universiteit van Harvard. De prijzen worden uitgereikt door echte Nobelprijswinnaars. Het publiek mag met papieren vliegtuigjes gooien. De winnaars geven daarna informele publiekslezingen aan het beroemde Massachusetts Institute of Technology. Wanneer de voordrachten te langdradig dreigen te worden verschijnt er een achtjarig meisje dat Miss Sweetie Poo heet. Zij roept dan: "Stop alstublieft. Ik verveel me!"

Broekjes voor ratten

De Ig Nobelprijzen worden jaarlijks uitgereikt aan tien grensverleggende wetenschappers. In 2016 was de in 2007 overleden Egyptische uroloog Ahmed Shafik één van hen. Shafik bestudeerde seksuele opwinding bij ratten. Om verschillen in

Bron: Dr. Ahmed Shafik

opwinding te kunnen meten trok hij ratten broekjes aan die van polyester, wol of katoen waren gemaakt. Shafik stelde vast dat broekjes waarin polyester wordt verwerkt tot minder opwinding leiden en dat dit wellicht veroorzaakt wordt door elektrostatische eigenschappen. Hij suggereerde dat de uitkomsten niet alleen voor ratten gelden, maar ook voor mensen opgaan.

Dead Duck en tenenkaas

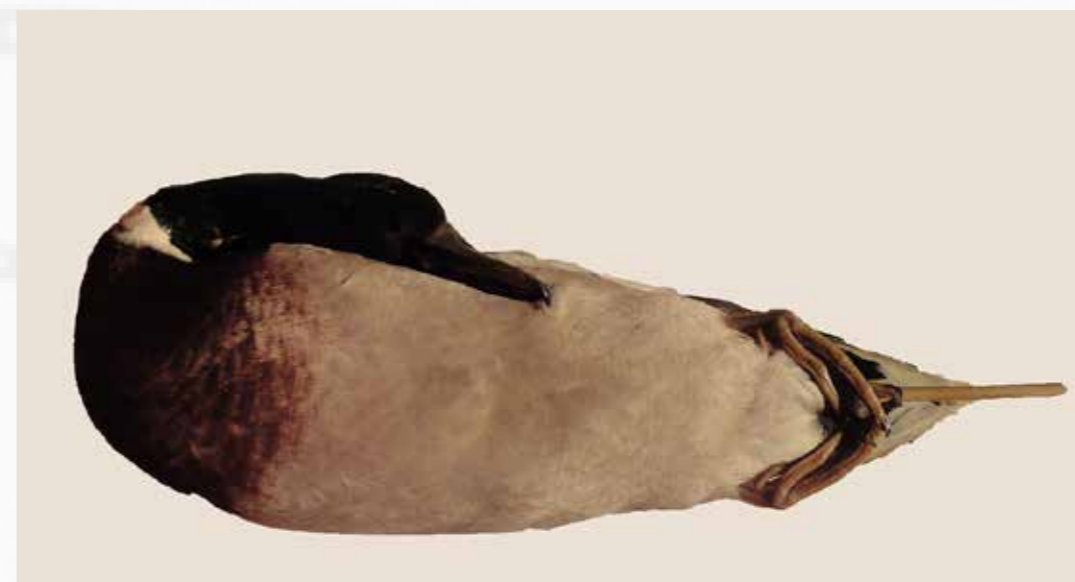
In 2003 ontving bioloog Kees Moeliker, de huidige directeur van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam, de Ig Nobelprijs voor zijn absurde, maar nauwkeurige waarneming van necrofiele homoseksualiteit bij eenden. Dat fenomeen vond plaats in 1995. Pas in 2001 publiceerde hij zijn bevindingen. Zijn publicatie heeft laten zien hoe divers natuurlijk seksueel gedrag kan zijn. Met de prijs vraagt hij ook aandacht voor het lot dat miljarden vogels treft wanneer zij zich tegen gebouwen te pletter vliegen. Nog steeds viert Moeliker in Rotterdam op 5 juni zijn jaarlijkse Dead Duck Day met iedereen die daarbij glimlachend aanwezig wil zijn.

Sinds 2006 is Moeliker de chef van het Europees Bureau voor Onwaarschijnlijk Onderzoek. Bij hem kan een iedere grensverlegger terecht die genomineerd wil worden voor de Ig Nobelprijs.

In 2006 ontvingen de Wageningse biologen Bart Knols en Ruurd de Jong de prijs voor hun onderzoek dat aantoonde dat tenenkaas en Limburgse kaas dezelfde aantrekkingskracht hebben op malariamuggen. In 2012 werd Annelies van Bronswijk gelauwerd voor haar onderzoek naar de dierentuin die mensen in hun bed huisvesten. Van mijten tot bedwantsen. De laatste Nederlandse natuurwetenschapper die de Ig Nobelprijs ontving, is de bekende bioloog Frans de Waal die aantoonde dat chimpansees elkaar kunnen herkennen aan foto's van elkaars achterwerk.

Outside the box-denken

Wat hebben Ig Nobelprijzen nu te maken met plaagdierbeheer? Nog weinig en toch alles. Het welslagen van modern plaagdierbeheer kan niet zonder de voortgaande ontwikkeling van duurzame alternatieven. Kan niet zonder outside the box-denken. Het wachten is op de ontwikkeling van een nu nog onmogelijke manier om problemen met plaagdieren effectief op te kunnen lossen. Een manier die op het eerste gezicht best lachwekkend kan zijn. Wie was de eerste die een kat een bel aanbond? Dr. Shafik trok een rat een broek aan!

De eend van Moelikers onderzoek maakt nu deel uit van de collectie van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam.

Foto: Vera de Kok (CC BY-SA 3.0)